

Bilaga 1. Referat från referensgruppsmöte den 9 mars 2018 och minnesanteckningar från referensgruppsmöte den 27 april 2018

Av uppdragsbeskrivning till regeringsuppdraget framgår att det inom ramen för uppdraget *bör inhämtas synpunkter på lämpligt sätt på frånan berörda parter, inklusive yrkesfiskets organisationer.*

Det framgår också att förslag till bevarandeåtgärder tas fram utifrån vetenskapligt underlag och att fiskeregleringar utformas så långt möjligt *i samråd med både forskare, fiskerinäringen och miljöorganisationerna.*

Till Havs- och vattenmyndighetens interna beredning har kopplats en extern referensgrupp med företrädare för Statens jordbruksverk, kustlänsstyrelser, forskare, fiskets organisationer och miljöorganisationer.

I denna bilaga presenteras:

- Kortfattat referat från möte med referensgruppen den 9 mars 2018
- Minnesanteckningar från möte med referensgruppen den 27 april 2018.

Några deltagare i referensgruppen har uttryckt att det kan bli missvisande att i rapporten till regeringen infoga minnesanteckningar från mötena, då det inte finns möjlighet att allt som framförs kommer med i anteckningar. Man menar också att det inte är tillfredsställande att ett möte med en högst begränsad tid till inlägg som möjliggör för en djupare argumentering, ska biläggas en med all sannolikhet omfattande utredning från myndigheten.

Myndigheten delar dessa farhågor, men utifrån krav på samråd och också vikten av att visa vilka divergerande åsikter som framförts i referensgruppen när det gäller syn på bland annat bottentrålning och behov av fiskereglering i marina skyddade områden, bifogar myndigheten i denna bilaga berörda minnesanteckningar. Efter möten i referensgruppen har referat och minnesanteckningar skickats ut, och varit möjliga att kommentera.

Havs-och vattenmyndigheten har under processens gång välkomnat skriftliga inspel. Både fiske- och miljöorganisationer har inkommit med skrivelser.

2018-03-20

Kortfattat referat från referensgruppsmöte den 9 mars 2018 - regeringsuppdrag om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden

HaV bjöd in till ett första referensgruppsmöte om regeringsuppdraget om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden.

Underlag skickades ut cirka en vecka innan mötet för att förbereda diskussion.

Syftet med mötet var främst att berätta om regeringsuppdraget, vilka analyser som görs och hur arbetet fortlöper. Det var också ett tillfälle att diskutera och lämna synpunkter främst på själva genomförandet av arbetet. I tidigare arbete med fiskeregleringar i marina skyddade områden har det funnits synpunkter på hur samråd har genomförts. Därför hade HaV innan mötet bitt deltagarna att inför mötet fundera på hur man anser att samråd kring dessa frågor bör genomföras på bästa sätt.

- **HaV ber om synpunkter på processen, hur möten och information önskas genomföras av deltagarna.**

Adaptiv och flexibel förvaltning efterfrågas.

Det efterfrågas att länsstyrelser (lst) tillämpar ett mer enhetligt arbetssätt. Önskvärt att HaV bidrar till detta genom att lyfta frågorna till en högre hierarkisk nivå i lst. Upplevs ibland som att arbetet i lst bedrivs i stuprör (fiske – natur). SFPO framför synpunkter på varierande kvalitet i länsstyrelsers arbete.

Önskvärt att det finns en mall för detta arbete som alla följer. Samsyn från myndigheterna efterfrågas.

Fisket vill bli sedda som de sakägare de är, och i den rollen är man intresserad av att kunna diskutera lösningar. Fisket efterfrågar dock en helhetsbild av olika regleringar för olika syften, oro för att enskilda fisken kan försvinna helt. SFPO underströk den fara svenskt fiske anser finns i den "tävlingsiver" som finns i att stänga områden för fiske.

Den lokala kunskapen bör beaktas, till exempel fisket som experter inom sitt område kan bidra med direkt information.

Fisket påpekar att det är många processer som är på gång, man hinner inte med att sätta sig in i alla frågor; bland annat grön infrastruktur, havsplanering, ekosystembaserad fiskförvaltning samt arbete med marint områdesskydd. Det efterfrågas att myndigheten är mycket tydlig med hur dessa processer hänger ihop och klargör var och när fisket ska bidra med åsikter.

Dialogmöten behöver ske ute i landet. Hav behöver ha samråd även lokalt.

HKPO önskar en ökad lokal samförvaltning, exempelvis som sker i norra Bohuslän, där man träffas regelbundet och stämmer av aktuella frågor.

Frågan uppkommer om det går att ändra i bevarandeplaner. Det konstateras att detta kan ske när ny kunskap framkommer och att Ist har ett pågående uppdrag att uppdatera bevarandeplaner.

- **Bottentrållning – presentationer av SLU och HMI**

Konstateras från HaV att vi nu tittar på kunskapsläge och att det inte handlar om konkreta förslag till åtgärder. I regeringsuppdraget framgår att förslag ska lämnas vid behov. Förslag måste baseras på vetenskapliga underlag. En fråga som uppkommer är vad som är acceptabelt?

Diskussion om eventuella förslag och effekter kom upp under mötet, men dessa synpunkter samlas ihop i samband med nästa möte.

- **Modernisering av regelverket för det kustnära fisket**

HaV konstaterar att samråd kring denna del redan påbörjats och att förslag inkommit från flera parter. Vid mötet framkom ytterligare synpunkter och idéer (dessa har noterats ned). HaV kommer att gå igenom samtliga förslag som inkommit skriftligen och muntligen.

En sammanfattande synpunkt som framkom i flera inlägg rör att möjligheten till framförhållning är avgörande för det kustnära fiskets framtid.

2018-05-20

Minnesanteckningar från referensgruppsmöte den 27 april 2018 - regeringsuppdrag om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden

Enligt plan bjöd HaV in till ett andra referensgruppsmöte om regeringsuppdrag om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden. Underlag har skickats ut en vecka innan mötet för att förbereda diskussion och för frågor.

Syftet med dagen var att få fler inspel från berörda länsstyrelser, fiskets organisationer och miljöorganisationer. Mötet inleddes med en kort lägesrapportering om regeringsuppdraget.

Rörande åtgärder kring fiskereglering i marina skyddade områden har HaV fått in ett underlag från länsstyrelserna som delvis låg till grund för diskussionerna.

Under mötet diskuterades underlag som inkommit såsom rapporter och HaVs preliminära tankar och förslag som skickats ut till berörda innan mötet.

- **Bottentrålningens effekter**

SLU Aqua och HMI presenterade resultat från respektive slutrapport.

HaV bad om synpunkter på rapporterna. Finns det något som saknas i berörda rapporter?

Olika åsikter och inspel ventilerades, deltagare engagerade sig och företrädare för fisket gavs tillfälle att presentera egna kartor. Beträffande presentation av kartor var HKPO:s syfte med detta, att bemöta SLU:s påstående om trålningens omfattning. Kartorna var till för att visa att det finns stora områden, särskilt de mest kustnära, som har ett naturligt skydd genom sin bottenbeskaffenhet och därför inte trålas på i dag. Presentationen visade verkliga, plottade tråldrag, som går utöver VMS-data.

SLU konstaterade att kartor med yrkesfiskets sammanställning av sina egna tråldrag från navigationssystemen är mycket viktig information, och finns detta att tillgå underlättar det arbetet med bevarandeåtgärder särskilt i detaljarbete med avvägningar om skyddsåtgärder i marina skyddsområden. En skillnad på denna information från yrkesfisket och sammanställningar av VMS och loggböcker såsom det används är att med VMS och

loggböcker analyseras också intensiteten av fisket över tid dvs. hur ofta ett område bottentrålats över tid analyseras. Metoderna fyller olika funktioner.

SFPO och SPFPO ansåg att SLUs rapport utgjorde ett bra vetenskapligt underlag när det gäller att utreda bottentrålningens effekter.

SFPO ifrågasatte dock om HaV inte skulle vänt sig även till någon ytterligare vetenskaplig institution inom EU. Fiskets organisationer ansåg att HMIs rapport inte utgör ett bra vetenskapligt underlag utan är baserat på tyckanden och lite substans och man menade att den inte framstår som objektiv, den har få underbyggda och konkreta resultat. Generellt ansåg SFPO att HaV borde valt att samråda med fiskets organisationer i frågan om bottentrålningens effekter.

HKPO:s reaktion på rapporterna var i korthet att de ger en bild av bottentrålningens effekter som stämmer dåligt med fiskets iakttagelser och de framställningar som nyligen gjorts om förslag till skydd av olika havsområden, Natura 2000 m.m. Från länsstyrelserna har det presenterats undersökningar av habitat med unika naturvärden och arter som de vill skydda. De flesta är i havsområden där det har trålats i omedelbar närhet under många decennier. Trots rapportens beskrivna effekter av suspension, existerar uppenbarligen än i dag dessa värdefulla och unika naturvärden.

HKPO ansåg inte att SLUs rapport utgjorde ett bra vetenskapligt underlag när det gäller att utreda bottentrålningens effekter. HKPO ifrågasatte flera punkter i rapporten. Däribland tråldörrarnas påverkan som anses vara det absolut största problemet med bottentrålning, men som i praktiken, enligt HKPO, endast påverkar i det absolut värsta scenariot, ca 3 % av ytan i Skagerrak och Kattegatt. HKPO menade också att alltför mycket av det material som ligger till grund för rapporterna är utländskt, och kan då sakna relevans. HKPO framförde också att av de mindre antal svenska undersökningar som genomförts, har de som utvisar en begränsad effekt av bottentrålning inte alls uppmärksamats i samma utsträckning som de som pekar på mer av negativa effekter. En stor brist är att rapporterna saknar en verifiering av i vilken utsträckning de beskrivna bottentrålseffekterna påverkar, och vad detta i så fall får för följder för de skyddade områdena och inom trålgränsen.

De kartor som redovisas i SLU:s rapport redovisar den så kallade ytliga penetrationen (<2 cm) och häri ingår trålbord såväl som ytlig påverkan från hugget och svepen.

Fiskets organisationer vände sig emot den beskrivning som HMI presenterade om varför man tillåter räktrålning i Kosterhavets nationalpark. HMI motiverar detta med att berört fiske är viktigt ur kulturarvsperspektiv och därmed också en del av en ekosystemtjänst. Fisket påpekade att det hade gjorts undersökningar i nationalparken som visade på att de värdefulla områdena inte skulle påverkas negativt av pågående räktrålning och att den därför skulle kunna fortgå. Man nämnde också att det under arbetets gång med nationalparken framhållits från såväl fiskets organisationer som kommunerna att detta skulle vara en brukad nationalpark. HKPO förtydligade att räkfisket i Koster-Väderö fjorden är starkt reglerat på flera plan för att vara ett långsiktigt hållbart fiske i nationalparken. Det här är de mest relevanta skälen till att räkfisket kunnat fortgå, något som är ett viktigt tillrättaläggande av HMIs presentation.

Ett annat område som HKPO belyste under mötet var tankar om att ersätta ett bottentrålfiske efter skaldjur med ett burfiske. Det framgår inte av SLUs rapport i vilken utsträckning detta kan låta sig göras, men lyfts ändå fram som ett reellt alternativ. Risker är stor för att rapporten används som en bekräftelse på att detta är fullt ut möjligt, en villfarelse som redan innan omfattar en del aktivister som vill stoppa fisket, och riskerar att beslut tas på felaktiga grunder. Ett flertal faktorer är begränsande för en sådan utveckling av burfisket, något som HKPO kommer tillbaka till.

Fiskets organisationer lyfte vidare frågan om skal-problematik i SLU:s rapport. I en större skala ser det ut som att hela havsbotten är trålad även om det bara är ett fåtal tråldrag i den ruta som SLU har baserat sin analys på. SLU påpekade i detta sammanhang att det finns en problematik kring denna fråga, vilket också bekräftades av HaV. Dock har det pågått arbete länge för att utveckla detta, till exempel inom ICES, men där svårigheterna bland annat beror på att vissa länder ser problem med att lämna ut uppgifter om fiskets bedrivande då det kan omfatta hemlig information. SLU visade också på analyser med högre rumslig upplösning som jämförelse. Dessa visar en viss överskattning av trålning i lite trålade områden men bekräftar den stora bilden för västkusten att områden där trålning är tillåten i stor utsträckning bottentrålas.

SLU visade också på analyser med högre rumslig upplösning som jämförelse. Dessa visar en viss överskattning av trålning i lite trålade områden men bekräftar den stora bilden för västkusten att områden där trålning är tillåten i stor utsträckning bottentrålas. Med andra ord, det finns en problematik med skalor när data aggregeras i rutor, men mönstren kvarstår vad gäller de bottentrålade ytorna i Västerhavet. SLU:s underlag visar att endast en liten del av Östersjön bottentrålas.

Sportfiskarna ansåg att båda rapporterna är bra vetenskapliga underlag och man är orolig över vad vetenskapen säger om bottentrålningens effekter. Man önskar att trålgränsen flyttas ut.

SNF håller med Sportfiskarna. Eftersom de vetenskapliga underlagen visar att det finns negativa effekter av bottentrålning är det bättre att ta ett steg tillbaka och utgå ifrån en försiktighetsprincip.

SPFPO påpekade att Sverige avviker jämfört med andra länder. Den kampanj som förs angående försiktighetsprincipen tar bort fiskets initiativkraft att vidta åtgärder.

SFPO påtalade att svenska fiskare uppfattas som gröna extremister av andra fiskare inom EU. Generellt menar SFPO att det svenska fisket är mån om att minska sitt avtryck på miljön.

Flera företrädare från fisket påpekade att åtgärder också har vidtagits för att minska påverkan på miljön, bland annat nämndes utflyttningen av trålgränsen. I detta sammanhang framhöll man vikten av att mäta effekterna av dessa åtgärder, något som man anser inte görs idag. HaV bekräftar att detta är en brist och att man nu påbörjat ett projekt tillsammans med SLU Aqua där man ska titta just på uppföljning av de bevarandeåtgärder som införts i marina skyddade områden, framför allt på västkusten.

SFPO och HKPO tog upp frågan om vad som är acceptabel nivå vad avser påverkan på botten. Havs- och vattenmyndigheten bekräftade att detta är en kärnfråga. SFPO påtalade också att den verksamhet man bedriver är en livsmedelsproduktion och att det innebär en viss påverkan. SFPO och HKPO menade att, även om det man anser det svenska bottentrålsfisket i dag bedrivs på ett sätt som är acceptabelt, finns det utrymme för en vidareutveckling av skonsamma redskap. Både HKPO och SFPO har lyft de projekt som är på gång som syftar till detta.

SLU Aqua påpekade att man måste ta hänsyn till det totala fisketrycket, det är inte endast trålning som påverkar utan flera faktorer. När det gäller Östersjöns västra torskbestånd har till exempel fritidsfisket en stor påverkan.

SFPO lyfte frågan om lågt svenskt kvotnyttjande och hur detta kan få allvarliga konsekvenser för miljön i ett större internationellt perspektiv. SFPO menar att i och med Brexit finns stor risk att den relativa stabiliteten faller och om inte Sverige själva nyttjar sina kvoter finns stor risk att andra EU-länder med större miljöpåverkan kommer att fiska mer i svenska vatten.

SFPO framförde vidare på mötet att svenskt fiske använder jämförelsevis små redskap (högst två parallella trålar), jämfört med till exempel danska trålare som ofta använder fyra parallella trålar och holländska bomtrålare, som ofta även fiskar med elektricitet (s.k. pulsfiske). SFPO menar att en minskning av det svenska fisket alltså skulle alltså innebära en total miljöförlust.

SNF saknar en generell genomgång av läget kring förlust av biologisk mångfald och kopplingen till FN:s hållbarhetsmål.

HaV avslutade delen om trålning genom att påtala att SLU Aqua på uppdrag av HaV i sin rapport gjort en genomgång av EU-projektet BENTHIS varför man inte anser att det finns behov av att vända sig till någon annan vetenskaplig institution inom EU. När det gäller samråd med fiskets organisationer har de ingått i referensgruppen och haft möjlighet att vid två referensgruppsmöten lämna inspel samt att de även välkomnats att under processens gång att lämna synpunkter. Denna dörr är fortfarande öppen, men med tanke på den snäva tidsramen för detta uppdrag bör dessa synpunkter inkomma före den 11 maj 2018.

- **Ytterligare bevarandeåtgärder i marina skyddade områden och möjliga påverkade områden.**

HaV presenterade pågående arbete med ytterligare bevarandeåtgärder i marina skyddade områden och möjliga påverkade områden.

När det gäller frågan om bevarandeåtgärder i marina skyddade områden handlade diskussionen mycket om behovet att utvärdera dessa åtgärder. Detta var något som i princip samtliga deltagare vid mötet höll med om. Exempel på detta var ett av de fiskefria områdena – Gotska sandön.

Företrädare för fiskets organisationer påtalade igen att Sverige lider av en tävlingsiver rörande att skydda marina områden genom att reglera fisket.

Både HaV och företrädare för fiskets organisationer påtalade att det finns en osäkerhet kring tidsplanering när det gäller att införa bevarandeåtgärder i marina skyddade områden eftersom det kan vara avhängigt förhandlingar med andra medlemsländer inom EU.

Länsstyrelsen i Stockholms län berättade om arbetet med SÅP-projektet ReFisk som vill ta ett helhetsgrepp både i områden som skyddas som marina skyddade områden enligt miljöbalken och områden som skyddats med stöd av fiskerilagstiftningen. Man har bland annat utvärderat effekter av fredningsområden. Flera länsstyrelser i Östersjön hänvisar till detta projekt vid bedömningen av behov av bevarandeåtgärder.

Länsstyrelsen i Skåne län påtalade behov av åtgärder vad avser fiske i de nya Natura 2000-områden för tumlare och sjöfågel. Länsstyrelsen Skåne anser det vara nödvändigt att inrätta samverkansgrupper med representanter från vetenskapliga institutioner, förvaltningsmyndigheter och från fisket, där de fiskereglerande åtgärderna i första hand ska tas fram genom arbete i dessa samverkansgrupper. Först om det inte går att hitta frivilliga lösningar, som alla kan enas kring, bör regelgivning bli aktuell. Man påtalar vikten av att denna typ av samverkansgrupper får en långsiktighet och säkerställd finansiering.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län påpekade att det från många håll förutsätts att fisket ska regleras/helt förbjudas inom marina skyddade områden i sin helhet. Från Länsstyrelsens sida ser man det som viktigt att kunna skydda större marina områden och i dessa arbeta med

zoneringar, där olika former av fisken bör regleras i de zoner där de riskerar att påverka bevarandevärdena negativt men kan fortgå i andra delar.

HaV påpekade att det i regeringsuppdraget framförallt handlar om en lägesbedömning kring betinget av de områden som är i behov av ytterligare fiskereglering. Konkreta bevarandeåtgärder kommer senare i processen där man får arbeta med att identifiera åtgärder område för område och i det sammanhanget titta på hur fisket bedrivs. Det är avgörande med länsstyrelsens bedömning om vad som är nödvändiga bevarandeåtgärder och att tidigare samrådsprocesser hos länsstyrelsen med intresseorganisationer har utmynnat i en konkret hemställan om fiskereglering i det specifika marina skyddade området. I uppdraget till regeringen handlar det, förutom om att identifiera möjliga områden med behov av fiskereglering, även att beskriva process, tidsplan och möjliga hinder för att nå målet till 2020.

När det gäller opåverkade områden presenterade HaV en bruttolista baserat på länsstyrelsernas förslag. SLU påpekade allmänt att det i internationella sammanhang inte är ovanligt att man pekar ut sådana typer av områden så kallade "scientific areas" som kan användas som en referens ibland annat i ett vetenskapligt syfte. Flera av länsstyrelsernas förslag bedöms av HaV preliminärt som lämpliga att gå vidare med och följer de riktlinjer som tagits fram i arbetet med handlingsplanen för marint områdesskydd. Dock bedöms ett par av dessa områden inte som lämpliga att gå vidare med, då de redan är föremål för förhandling med berörda medlemsländer om fiskeregleringar (Fladen och Lilla Middelgrund). Västra Bratten fick under mötet stöd av SFPO som ett opåverkat område att gå vidare med. HaV bekräftade att det främst handlar om områden som idag har någon form av skydd.

- **Se över och modernisera regelverket för det kustnära fisket**

HaV hänvisade till det underlag som skickats ut inför mötet och presenterade därefter HaVs preliminära förslag till åtgärder för att modernisera regelverket för det kustnära yrkesfisket. HaV redogjorde för de avgränsningar som gjorts i uppdraget (*framgår av utskickat underlag - bland annat behandlas inte EU-regleringar inom ramen för uppdraget*).

Det har inkommit flera förslag på åtgärder för hur regelverket för det kustnära fisket kan moderniseras i syfte att värna detta fiske. Förslag har inkommit från både myndigheter och länsstyrelser samt yrkesfiskets producentorganisationer. Samtliga förslag som inkommit har tagits om hand, men alla har inte lett till förslag på åtgärd. Det är inom följande fyra områden som ändringsförslag har identifierats:

- Digitalisering
- Tillstånd
- Kontroll
- Övrigt

Under diskussionen lyftes på nytt att tillämpningen av reglerna kring resurstillträdet behöver förändras då den av vissa aktörer ses som restriktiv. Vid tillträdesfrågor används som underlag biologisk rådgivning från SLU. Den omfattar vanligtvis större geografiska områden vilket innebär att om en sökande vill fiska i ett mindre geografiskt område, där beståndssituationen av en viss art är god, så kan sökanden få avslag på sin ansökan om fiskelicens eftersom den biologiska rådgivningen för den arten omfattar ett mycket större geografiskt område där den biologiska rådgivningen ses som mindre bra. HaV bekräftade att man tagit med denna fråga i preliminära förslag och det föreslås att arbetet startar med att en workshop ska arrangeras mellan HaV, länsstyrelserna och SLU där det ska diskuteras på vilka sätt det går att bryta ner den biologiska rådgivningen på mindre områden.

SPFPO lyfte frågan om definition av småskaligt fiske, och att den definition som gäller i GFP (*under 12 m*) bör användas då det är farligt med egen definition. HaV konstaterade att man bland annat i uppdragsdialog med Regeringskansliet diskuterat utifrån uppdraget och att HaV därefter kommit fram till den definition som nu redovisats.

HaV avslutade mötet genom att tacka för diskussioner och berättade om hur arbetet kommer fortsätta fram till leverans. Minnesanteckningar från aktuellt möte, som kommer att biläggas rapport till regeringen, skickas ut för påseende senast fredag den 4 maj och kan kommenteras fram till den 11 maj 2018. Den 11 maj 2018 är också sista datum för att inkomma med eventuella ytterligare synpunkter. Intern beredning med avstämning först på avdelningschefsnivå och därefter med generaldirektören kommer att ske i myndigheten fram till leveransdatum den 30 maj 2018.